

Doba jedová

Každá doba má své představy o tom, co je zdravé a normální. Vědeckými poznatky, patřičně zdeformovanými a upravenými pro potřeby trhu, se hemží reklamy, časopisy a sdělovací média. Navzdory pokroku vědeckého bádání, medicíny i přes rozsáhlé osvětové kampaně jsou však onemocnění srdce a cév stále častější, od dětství hrozí lidem v rozvinutých zemích obezita a cukrovka, zvyšuje se počet úmrtí na rakovinu a trvale klesá plodnost mužů i žen. Stoupá počet lidí postižených psychiatrickými poruchami, jako jsou poruchy nálady, deprese, schizofrenie, demence či nespavost. V dnešní době stěží najdeme člověka, který je po své padesátce zdravý; každý 4. obyvatel Evropy má naději, že ve stáří onemocní Alzheimerovou nemocí.

Ve vědeckém světě je třeba doložit každé tvrzení vědeckými důkazy. Vzhledem k nákladnosti vědecké práce a financování vědeckých projektů však těžko nalezneme nezávislého a svobodně publikujícího vědce. Země se stala laboratoří, kde se testují léky a nové chemikálie. Nejenom reklamy, ale i odborníci doporučují na základě vědeckých poznatků užívání látek, které se později ukážou jako škodlivé. Jsou to často statisíce lidí, kteří na svých tělech musejí vyzkoušet léky, jejichž nežádoucí účinky se v předlicenčních studiích statisticky neprojeví. Změny vědeckých poznatků však pronikají do myslí lékařů, poradců, novinářů i tvůrců reklam se značným zpožděním a zakořeněné návyky dlouho přežívají. Miliony lidí konzumují aspartam, aby se vyhnuly konzumaci nezdravého cukru, nebyly obézní a neriskovaly vznik cukrovky. Hliníkem nás zásobují vodárny na celém světě, tetrapakové obaly nejrůznějších nápojů, kosmetika i vakcíny. Osvětové akce na obranu našich cév a srdcí doporučováním konzumace margarínů zapustily hluboké kořeny v myslích mnoha lidí a statiny na snižování cholesterolu se staly nejužívanějšími, ale také velmi kontroverzními léky.

Občas pronikne na veřejnost skandál s opravdu nebezpečnou látkou v potravinách, jako tomu bylo v Číně s přidáváním melaminu do mléka, s dioxiny ve vepřovém mase a vejcích nebo bisfenoly v kojeneckých lahvích. Mnoho badatelů i lékařů si uvědomuje, že přesvědčení o tom, co člověku prospívá a škodí, je vlastně určováno byznysem. Například energetické nápoje, které byly původně vytvořeny pro vrcholové sportovce a rekonvalescenty, se stávají předmětem běžné konzumace velké části populace. V roce 2006 vydělaly svým výrobcům 3,5 miliard dolarů a v současné době je tato částka odhadována na více než 10 miliard dolarů. Naproti tomu lékaři zdůrazňují, že pro některé skupiny obyvatelstva jsou nevhodné až nebezpečné a mohou vážně poškodit zdraví. V posledních desetiletích se výrazně změnil životní styl i způsob stravování. Nikdo se neodvážá předvídat, jaké důsledky tyto změny přinesou pro další generace.

Anna Strunecká

prof. RNDr. Anna Strunecká, DrSc.

Přírodovědecká fakulta UK Praha
Viniční 7, Praha 2, 128 00
strun@natur.cuni.cz
